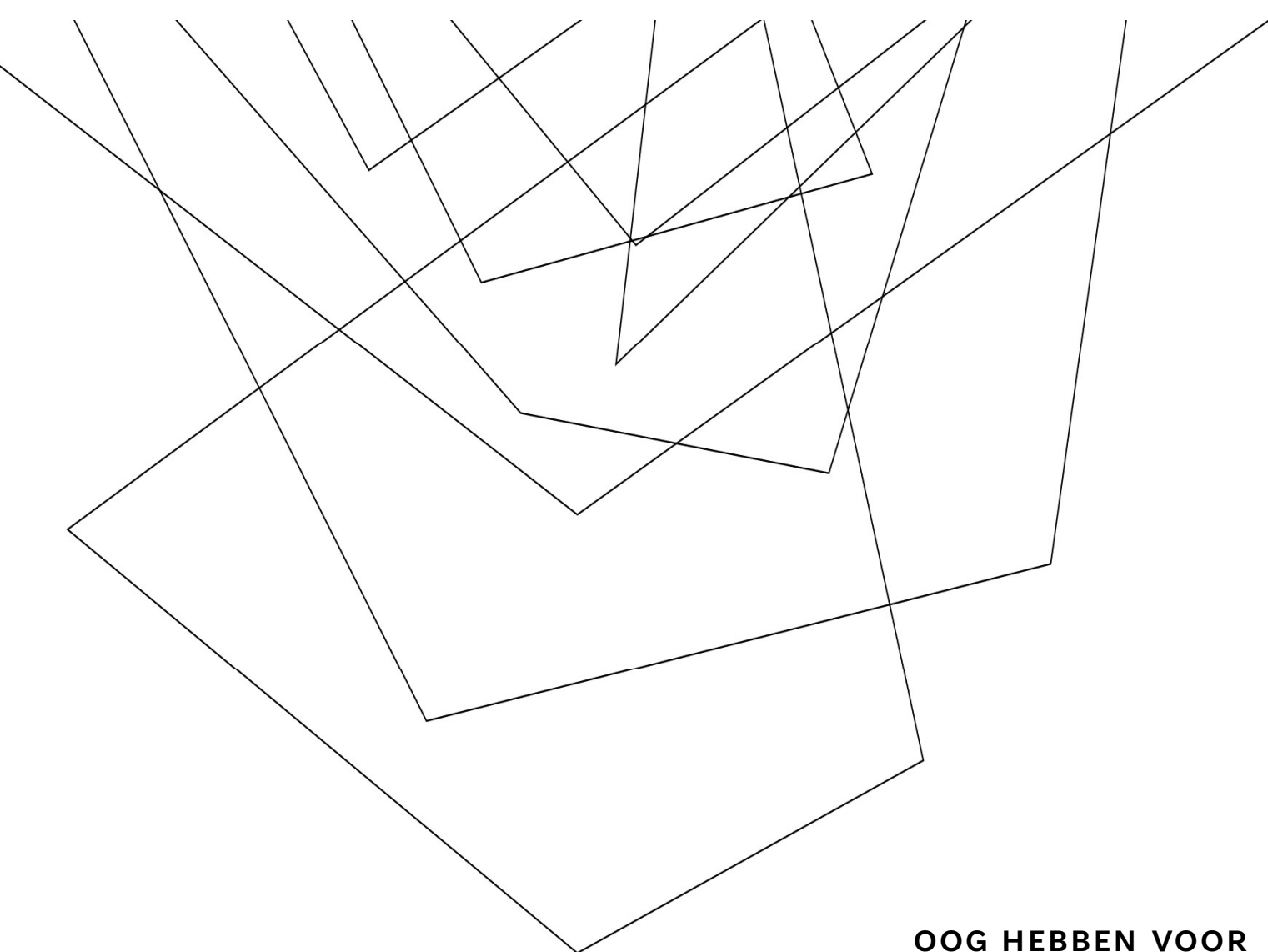

**OOG HEBBEN VOOR
GESPREKSSTRUCTUREN VERRUIMT JE
BLIK OP MONDELINGE TAALVAARDIGHEID**

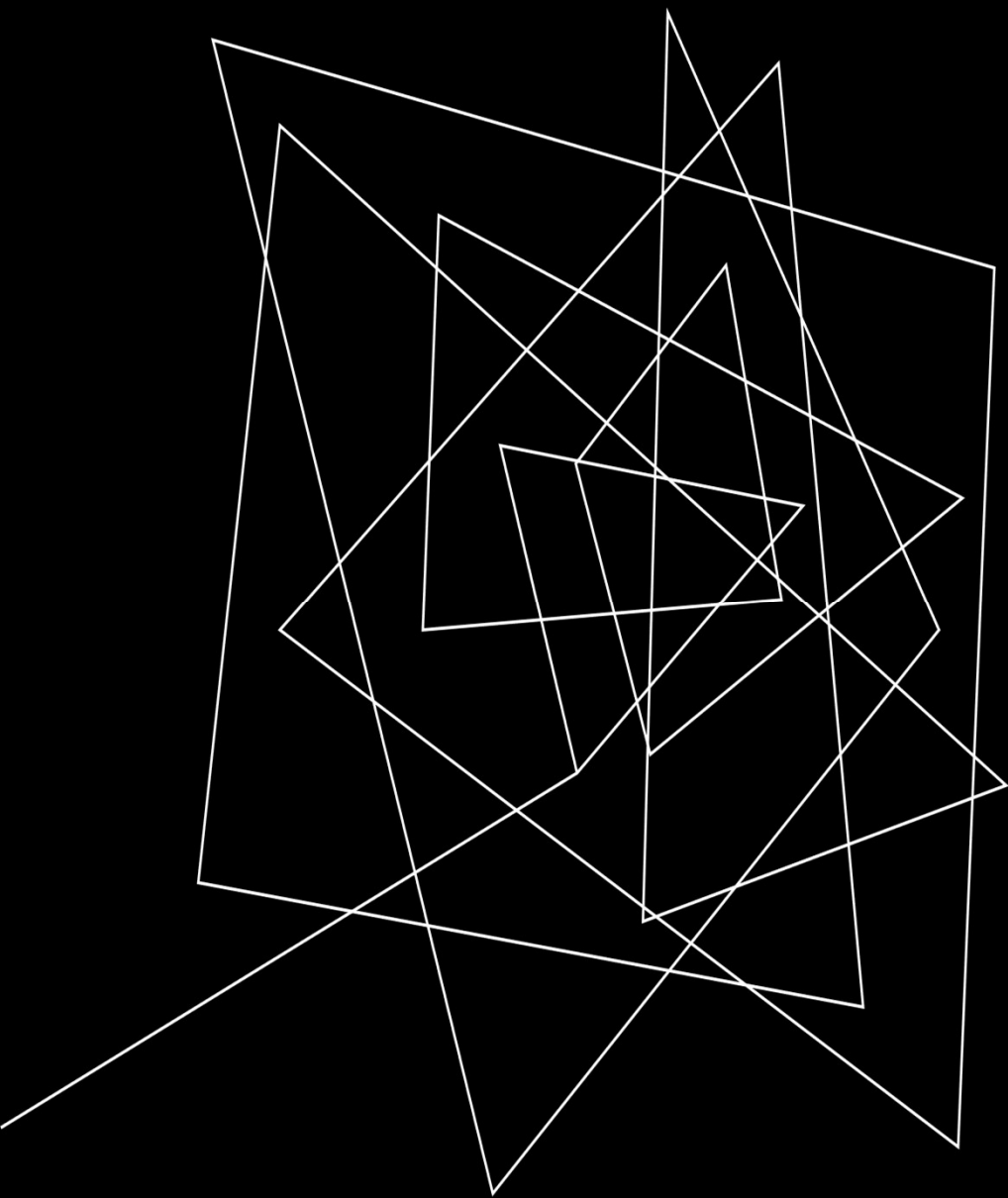
**university of
 groningen**

Frans Hiddink & Myrte Gosen

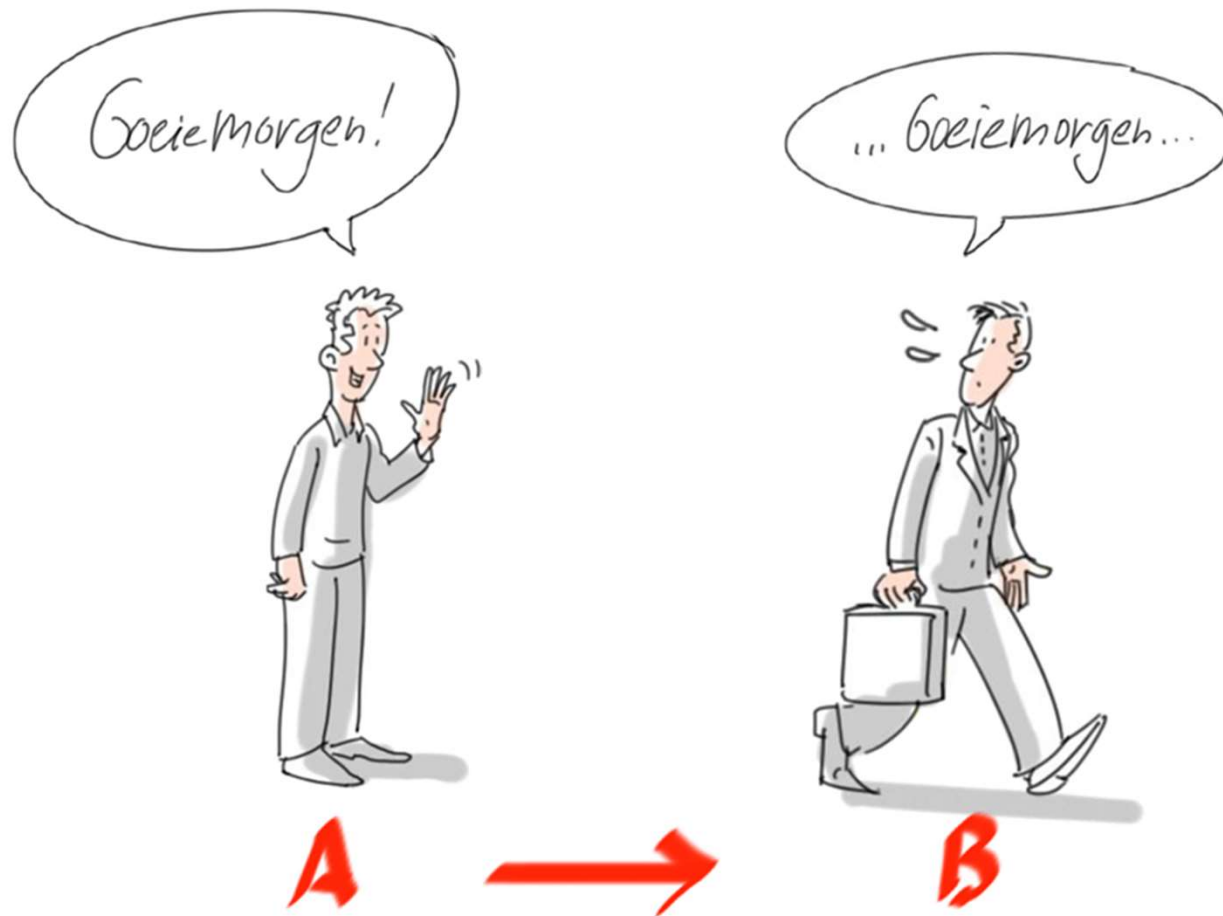
21 maart 2024

Landelijk Netwerkdag Taal – Goede gesprekken in de klas!

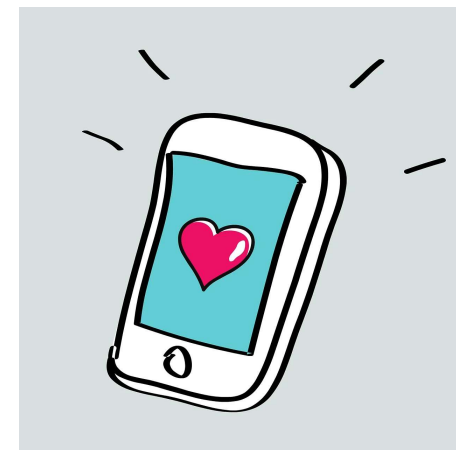

1. ALLEDAAGSE GESPREKKEN

GESPREKSSTRUCTUREN

1 T Beppie:::
2 (.)
3 A Ha::i mam[sie:::
4 T [ha::i (0.4)
5 [Hoe gaat ie?
6 A [Hoe is het.
7 (0.8)
8 T Ja met mij goed,
9 (0.5)
10 A <Moo::i>
11 T Opa [had.
12 A [Ik.
13 (0.6)
14 T Ja?
15 (0.9)
16 A Nee vertel maar wat is er met opa,

1. A: mevrouw, (.) weet u (ook hoe) het academisch ziekenhuis?

2. B: () met 't fietsje?

3. (0.3)

4. A: ja:

5. B: (fietst) rechtuit,

6. (0.8)

7. A: hier rechtdoor?

8. B: ja, ((schraapt de keel)) de hele straat ga je uit

9. en dan ga je de grote markt over

10. >ik weet niet of je dat weet<

11. je blijft steeds rechtuit rijden.

12. A: ja,

((verdere instructies volgen))

31. B: en dan rij je maar rechtdoor dan rij je d'r
32. vanzelf [op af
33. C: [dan rij je d'r zo op af.
34. A: oh da's makkelijk
35. C: ja.
36. B: dus 't is rechts links
37. C: ja.
38. A: oke. (.) [bedankt.
39. C: [derde straat rechts en dan tot het
40. eind en dan zie je het ziekenhuis.
41. (0.4)
42. A: dank u wel.

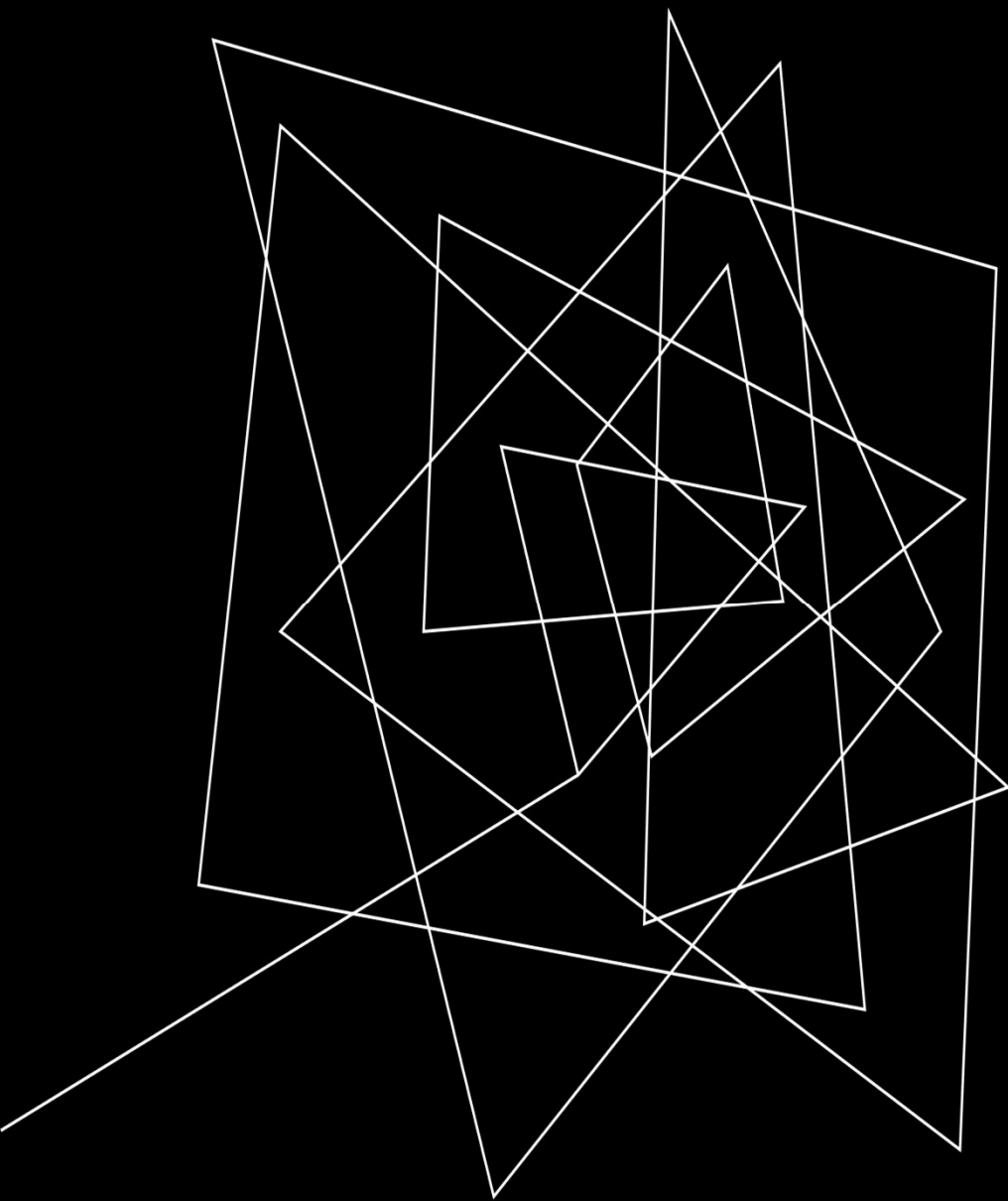

WAT KUNNEN WE LEREN VAN ALLEDAAGSE GESPREKKEN

Gesprekken verlopen gestructureerd:

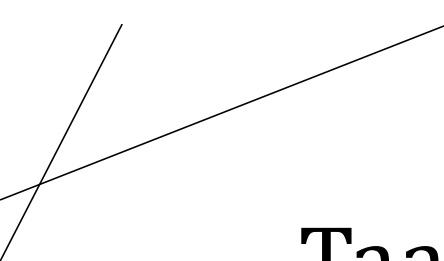
- Uitingen sluiten logischerwijs op elkaar aan
- Met elkaar praten is met elkaar 'dingen doen'
- Er zit logica in gesprekken

2. GESPREKKEN IN HET ONDERWIJS

Probleembesprekingen van en
met samenwerkende kleuters

Taalgebruik als het leermiddel

- ‘Thought is not merely expressed in words; it comes into existence through them.’
(Vygotsky, (1934/) 1962, p.125)
- ‘It is essentially in the discourse between student and teacher that education is done or fails to be done.’
(Edwards & Mercer, 1987, p.101)

PROBLEEMOPLOSSING?

TWEE GESPREKSSITUATIES (ZONDER/ **MET** DE LEERKRACHT)

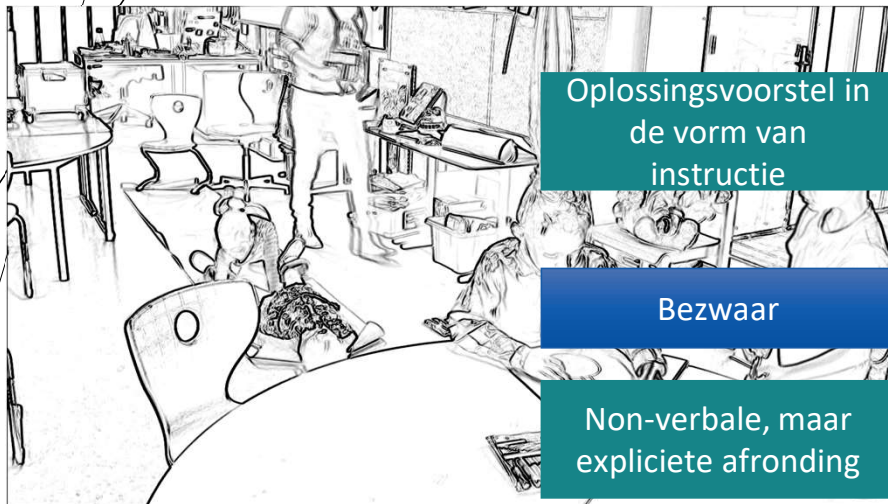

gesprekstructuur en handelingen leerlingen hangen sterk samen met reactie leerkracht op probleeminitiatie en op oplossingsvoorstel leerlingen.

Probleembespreking: lineaire structuur 1

Context: groep 1,2; project
'Kleding'; activiteit 'Hoe ziet
het uniform van een
politieagent eruit?'

22	J1	COLi :: N, zo heb ik niet meer [genoeg ruimte
23		[((LK is aan komen lopen met stiften))
24	LK	<u>met z'n tweeën</u> kijk. ((legt stiften op tafel en schuift
25		papier 4 naar het midden))
26		(.) ((LK loopt naar M1 en M2))
27	J1	[ma- ik
28	J2	[een handboei (.) kijk en zo'n sleutelgat ((tekent))
29	LK	[((loopt weg))

Probleemoplossingsgesprek: lineaire structuur 2

- 1 LK uh:: jongens zijn jullie weer terug?
 2 (0.4)
 3 J1 [ja
 4 LK [was ie boven?
 5 J1 NEE : : :
 6 LK nee[: : :?
 7 J2 [misschien helemaal boven
 8 (0.6)
 9 T nou, ga maar even om de tafel zitten (.) dan moeten we
 10 het er maar even over hebben
 ((11 regels verwijderd))

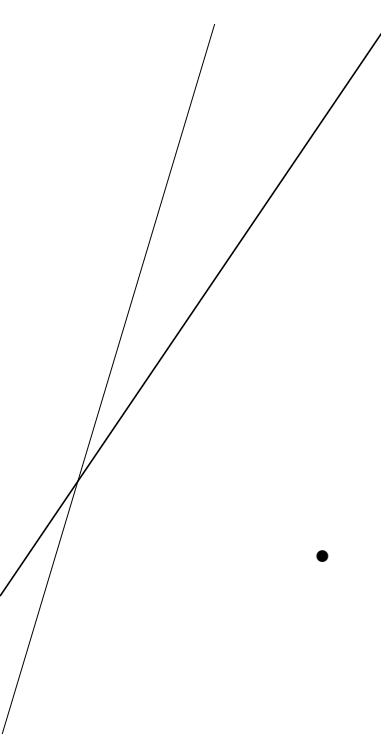
Ophelderingsvraag

Antwoord

Samenvatting en
uitnodiging

- 22 LK waar hebben jullie nou allemaal gezocht dan?
 23 J1 BUITEN IN HET SPEELLOKAAL IN DE KLAS OP DE
 24 GANG BOVEN
 25 LK oke : : : (.) en (.) hij was daar allemaal niet?
 26 J2 ook op het verkeersplein
 27 LK ook op het verkeersplein
 28 en ik geloof dat er ook jongens waren, die hadden een
 29 hut gebouwd (.) hadden jullie daar ook gekeken?
 30 J2 ja
 31 LK daar was ie ook niet? (.) nou en nu?

Context: groep 1,2; project
'Lente'; activiteit 'Wat is er
gebeurd met Raai de Kraai?'

LEERKRACHT BEPAALT DE PROBLEEMBESPREKINGEN

- Twee lineaire hoofdstructuren
 - 1. Probleem-oplossing
 - 2. Probleem-verkenning-oplossing
- Afhankelijk van de soort leerkrachtreactie (op het probleem en op het oplossingsvoorstel) bepaalt de leerkracht a. *de structuur* en b. *hoe (actief) leerlingen in een fase kunnen deelnemen*.
- Kinderen bewegen moeiteloos mee in de structuur die wordt bepaald. Soms tekenen ze bezwaar aan tegen het gespreksverloop.
 - Als een fase eenmaal gezamenlijk is gestart, wordt elke bezwaar daartegen genegeerd.
 - Als ze tegen een voorgestelde faseovergang ingaan wordt dat gehonoreerd of genegeerd.

TWEE GESPREKSSITUATIES (ZONDER/ MET DE LEERKRACHT)

ONDERZOEK NAAR PEERINTERACTIE IN DE KLAS

- *Peerinteractie* lijkt minder aandacht te hebben gekregen (Howe & Abedin, 2013).
- Tegenwoordig meer focus op de rol van het onderlinge gesprek voor kennisconstructie: *probleem-oplossen* en *redeneren*.
 - Howe (2010): veel experimenteel onderzoek naar cognitieve opbrengsten. Recent: meer aandacht voor wat kinderen zelf doen in de onderlinge gesprekken.
 - Drie algemene gesprekstypen: twistgesprek, cumulatief gesprek, exploratief gesprek (Barnes & Todd, 1977; Mercer & Littleton, 2007; Littleton et al., 2005).
- Veel aandacht voor individueel handelen, vanuit normatief perspectief.
- Hoe (jonge) kinderen daadwerkelijk (*discursief*) onderling problemen oplossen *doen* blijft onduidelijk.

LINEAIRE PROBLEEMBESPREKING

1 L2	[((knoeit <u>water naast de kom</u>))
Negatieve evaluatie	dl- [oe:
3	(2.8)
Voorstel (directief)	doek doek doek doek
5	(1.6)
Instemmen	snel doek doek ik [()
7 L3	[((pakt een doek))
8	((L2 en L3 kinderen vegen in het vervolg het water op met de doek))

Context: groep 1,2; project 'Voedsel'; activiteit 'Hoeveel soep moet de kok maken voor het feestmaal?'

Voorstel ik vind **rood** het moo:ist en::: (0.3) ((*pakt blauwe strook*)) ↑**blauw** en ↓**groen**

2 (0.6)

3 B2 welke vind jij mooi?

4 B1 ik vind die- ik vind ze allemaal mooi

5 B2 oh dan moet je deze en deze ((*legt de gele en paarse stroken voor J1 neer*))

6 (1.8)

7 B1 nou ik vind (.) groen mooi en blauw en rood en dit en deze ((*heeft nu alle 5 de stroken aangewezen*))

9 (3.4)

Alternatief voorstel en ik vind alleen **groen** mooi en nog **rood** en nog **deze** en **die** (0.6) ((*heeft nu alleen de blauwe niet benoemd*))

Probleem (stellingname) °**anders heb ik alleen blau::w°** ((*kijkt naar de groen, rode en blauw stroken in zijn handen*))

...

Context: groep 1,2,3; project 'Feest'; activiteit 'Met welke kleuren willen jullie feestattributen maken?'

NON-LINEAIRE
PROBLEEMBESPREKING

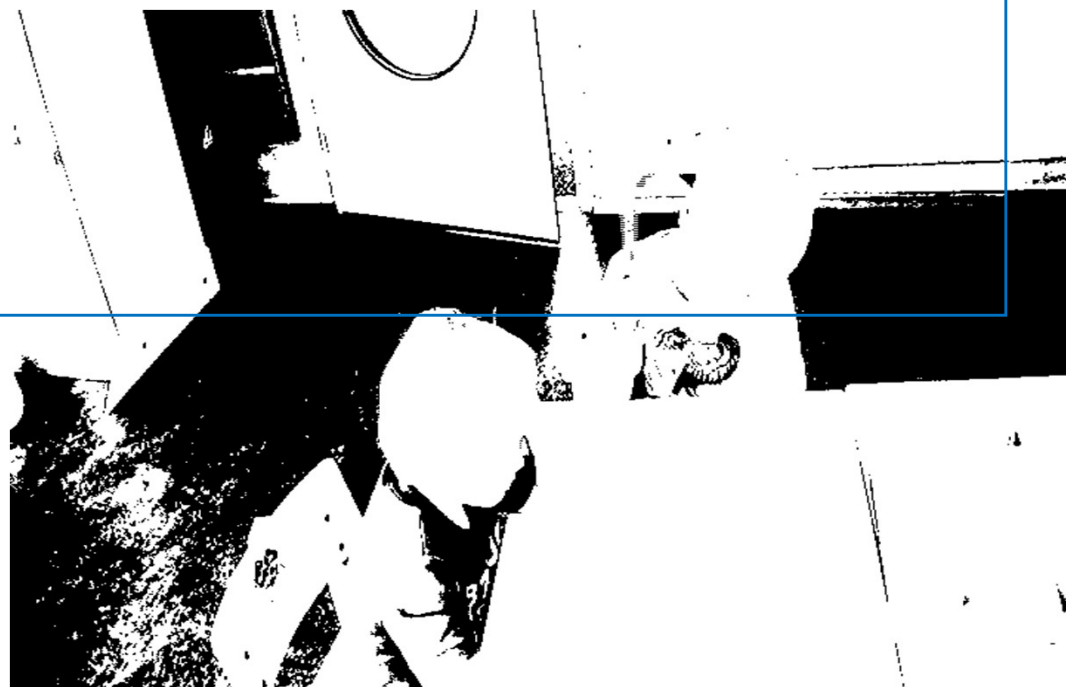

45 B2 en de uhm- ik vind deze alle drie mooi
46 (2.5)
47 B1 nou ik vind deze- allemaal mooi (.) ik vind die mooi ((geel)) die
48 mooi ((paars)) die mooi die mooi die ↓mooi ((wijst op de stapel groen
49 rood en blauw))
50 (6.2)

Uitnodiging
om te komen
tot beslissing

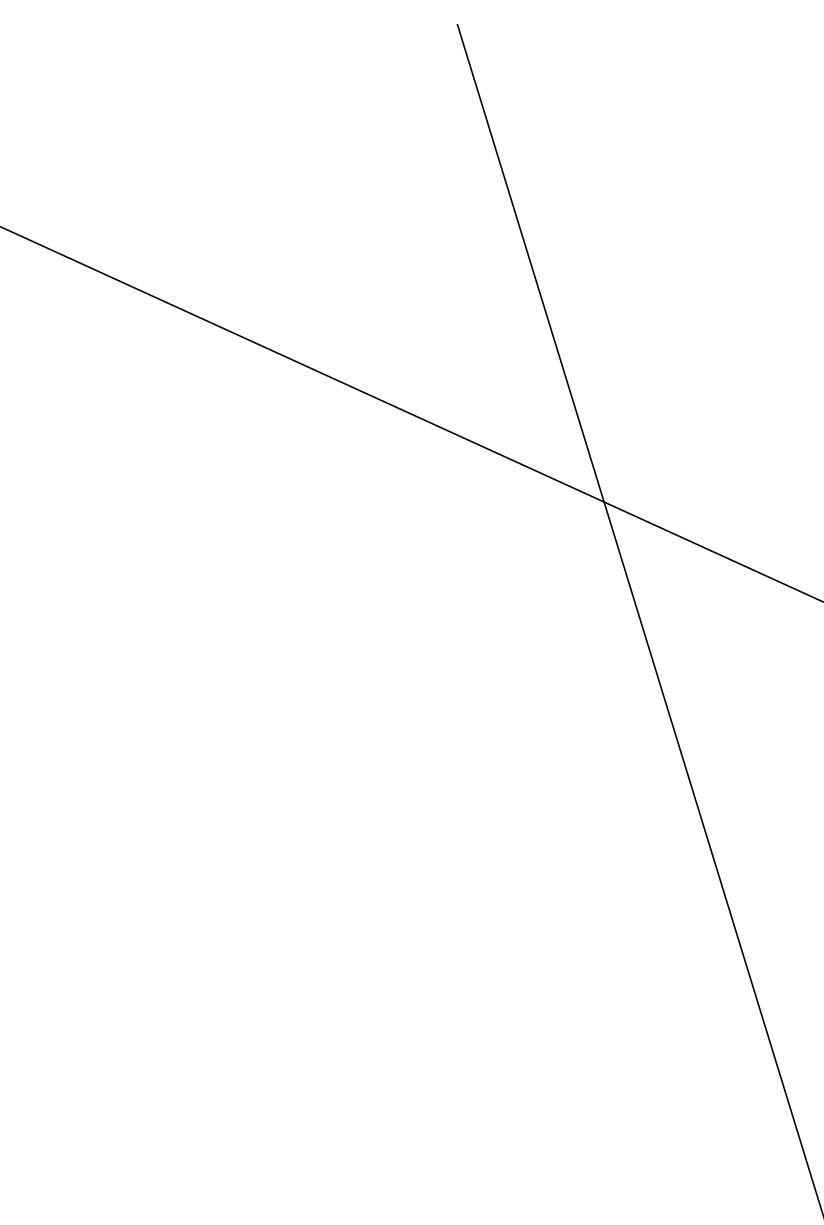
okey wat zullen we nu doen jij deze ↑twee of ik die twee
((gaat om de paars en gele streken))

53 B1 jij
54 B2 nee ((schudt hoofd))
55 (7.0) ((kijkt rond))
56 B1 dan neem ik dees wel((geel en paars))
57 (0.3)
58 B1 dan vind ik die ook mooi maar ik vind dat ook mooi ((wijst naar
de stapel in B2's handen))
((9 regels verwijderd))
67 (1.0)
68 B2 okey we doen het
69 B1 we doen het

LEERLINGEN BEPALEN (IMPLICIET OF GEMARKEERD) **SAMEN DE PROBLEEMBESPREKINGEN**

- Twee hoofdstructuren
 - 1. Lineair: probleem-oplossing
 - 2. Non-lineair: oplossing- probleem-verkenning-besluitvorming
- Hun (taal)handelingen en de structuur hangen samen met het type probleem.
- Kinderen houden het onderwerp vast (en komen er op terug) totdat ze het hebben opgelost, in tegenstelling tot oud onderzoek (bv Foster, 1986).
- Zij bespreken problemen gestructureerd en samenhangend: zonder instructie!
- Vergeleken met probleembespreking met de leerkracht:
 - problemen hebben betrekking op heden en toekomst
 - overgang fasen impliciet
 - kinderen doen het zelf
 - veel meer momenten van discussie en argumentatie (ook in probleemconstructiefase)!

BELANG VAN ORIËNTATIE OP GESPREKSSTRUCTUUR

Kinderen blijken ‘van nature’ georiënteerd op structuur van probleembesprekingen

Probleembesprekingen kunnen lineair verlopen, maar ook non-lineair.

Probleemverkenning met de leerkracht niet noodzakelijk, i.t.t. (Van de Pol et al, 2012).

Nu alleen gekeken naar probleembesprekingen...

1. Mondelinge Taalvaardigheid

1.1. Gesprekken

	Niveau 1F	Niveau 2F	Niveau 3F	Niveau 4F
Algemene omschrijving Gesprekken	Kan eenvoudige gesprekken voeren over vertrouwde onderwerpen in het dagelijks leven op en buiten school.	Kan in gesprekken over alledaagse en niet alledaagse onderwerpen uit leefwereld en (beroeps)opleiding uiting geven aan persoonlijke meningen, kan informatie uitwisselen en gevoelens onder woorden brengen.	Kan op effectieve wijze deelnemen aan gesprekken over onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard.	Kan in alle soorten gesprekken de taal nauwkeurig en doeltreffend gebruiken voor een breed scala van onderwerpen uit (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard.

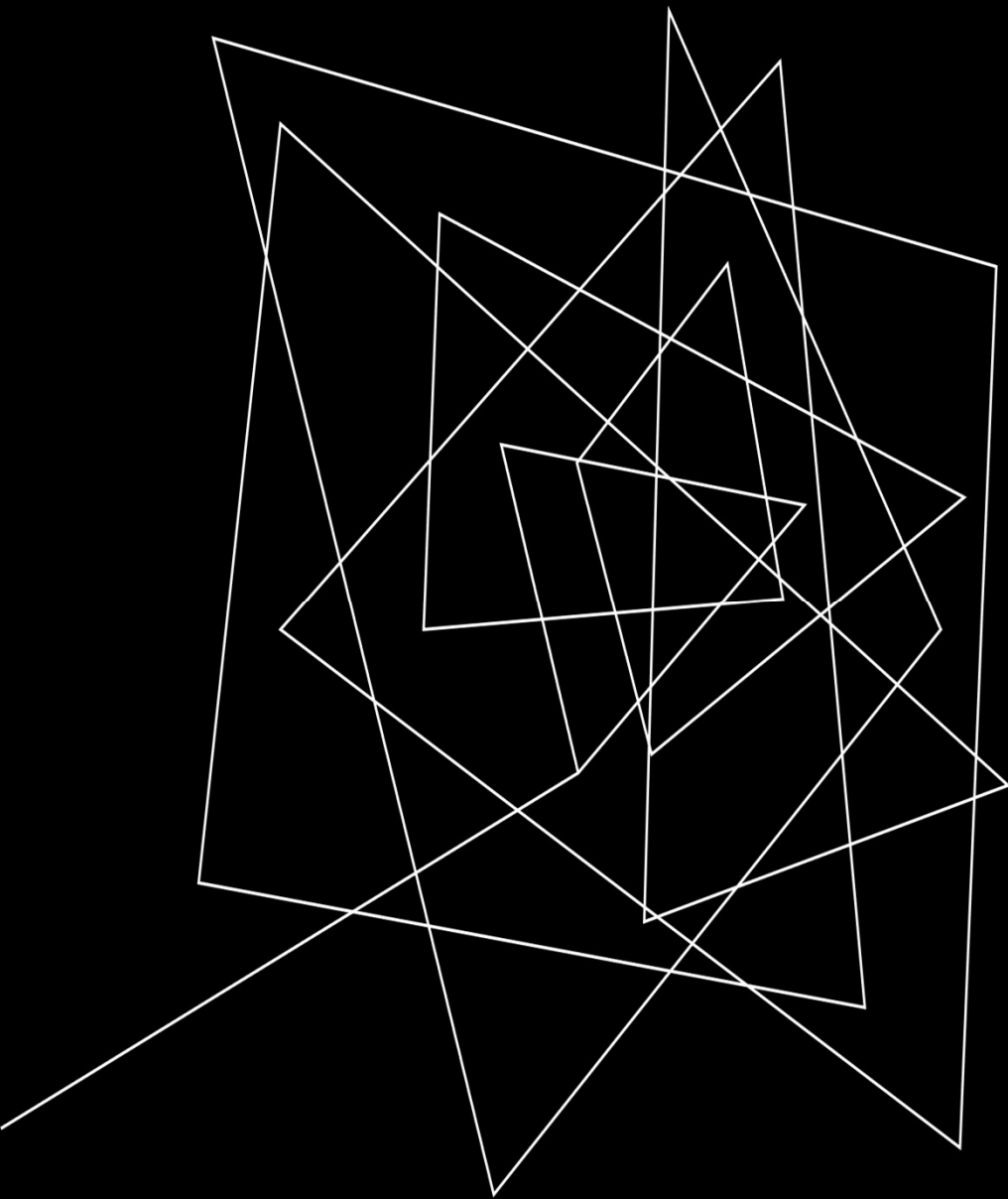
Taken

1. Deelnemen aan discussie en overleg	Kan de hoofdpunten volgen en kan de eigen mening verwoorden en onderbouwen met argumenten. Kan kritisch luisteren naar meningen en opvattingen en een reactie geven.	Kan bespreken wat er gedaan moet worden en bijdragen aan de planning. Kan tijdens een discussie of overleg (op beleefde wijze) een probleem verhelderen, een overtuiging of mening, instemming of afkeuring uitdrukken en commentaar geven op de visie van anderen.	Kan actief deelnemen aan discussies, debatten en overleg in kleinere of grotere groepen.	Kan in een geanimeerde discussie of debat uitgesproken en overtuigende argumenten geven. Kan in een overleg een probleem helder schetsen, speculeren over oorzaken of gevolgen en voor- en nadelen van verschillende benaderingen afwegen.
2. Informatie uitwisselen	Kan in gesprekken binnen en buiten school informatie geven en vragen en kan kritisch luisteren naar deze informatie. Kan informatie beoordelen en een reactie geven.	Kan informatie vragen en geven aan instanties binnen en buiten school. Kan informatie verzamelen en verwerken via het houden van een vraaggesprek.	Kan actief deelnemen aan gesprekken in het kader van werk/ beroepsvoorbereiding, een project of (maatschappelijke) stage en de evaluatie daarvan.	Kan deelnemen aan informatieve, meningsvormende, beschouwende en besluitvormende gesprekken over complexe onderwerpen.

Kenmerken van de taakuitvoering

Beurten nemen en bijdragen aan samenhang	Kan een kort gesprek beginnen, gaande houden en beëindigen.	Kan de juiste frase gebruiken om aan het woord te komen. Kan een reactie uitstellen totdat hij de bijdrage van de ander geïnterpreteerd en beoordeeld heeft.	Kan op doeltreffende wijze de beurt nemen. Kan standaardzinnen gebruiken (bijvoorbeeld: 'Dat is een moeilijk te beantwoorden vraag') om tijd te winnen en de beurt te behouden.	Kan een passende frase kiezen om eigen opmerkingen op de juiste wijze aan te kondigen en de beurt te krijgen, of om tijd te winnen en de beurt te houden tijdens het nadenken.
Afstemming op doel	Kan gesprekken voeren om informatie en meningen uit te wisselen, uitleg of instructie te geven en te volgen. Herkent gespreksituaties en kan passende routines gebruiken	Kan het eigen gespreksdoel tot uitdrukking brengen. Kan doelgericht doorvragen om de gewenste informatie te verwerven.	Kan zonder moeite gesprekken voeren met meerdere doelen. Kan afwijkingen van het doel inbrengen en accepteren zonder de draad kwijt te raken.	Kan beschouwende gesprekken voeren over abstracte onderwerpen.
Afstemming op de gesprekspartner(s)	Kan de gesprekspartner(s) redelijk volgen tenzij ze voor onverwachte wendingen in het gesprek zorgen. Kan woorden ondersteunen met	Kan het spreekdoel van anderen herkennen en reacties schatten. Kan het verschil tussen formele en informele situaties hanteren.	Kiest in formele en informele situaties zonder moeite de juiste taalvariant. Reageert adequaat op de uitingen	Gebruikt de taal doeltreffend door ideeën zonodig te herformuleren en door onderscheid te maken naar situatie en gesprekspartners.

BELANG VAN
ORIËNTATIE OP
GESPREKSSTRUCTUUR

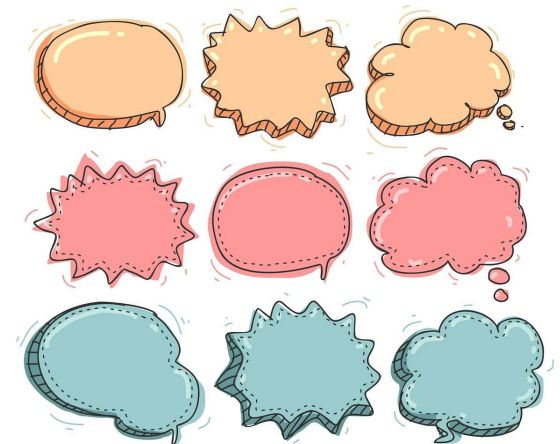
3. GESPREKKEN IN HET ONDERWIJS

Discussiëren met de hele klas

DISCUSSIËREN MET DE HELE KLAS

- Dialogische gesprekken dragen bij aan leren, de (tweede) taalverwerving, de ontwikkeling van redeneervaardigheden, identiteitsontwikkeling en burgerschapsvorming (zie o.a. Alexander, 2010; Van der Veen, 2017)
- Dialogisch onderwijs gekenmerkt door:
 - mogelijkheden voor leerlingen om te redeneren en onderling te argumenteren.
 - ruimte voor leerlingen om zelf beurten te nemen en om (tegen)voorstellen, (tegen)beweringen te doen.
 - veel echte *informatiezoekende* vragen.
 - open *testvragen*, die uitdagend zijn.
 - leerkracht die samenvat, mogelijkheden biedt om andere kinderen te laten reageren in reactie op hun gespreksbijdrage.

(Van Oers, 2017)

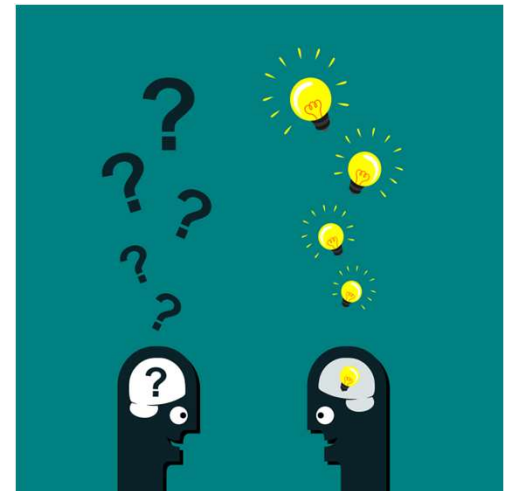

TESTEN OF INFORMATIE ZOEKEN

Testvragen: vragen waarbij de respondent denkt dat de vragensteller het antwoord kent.

Informatiezoekende vragen: vragen waarbij de respondent denkt dat de vragensteller het antwoord echt niet kent.

Mehan, 1979

TESTEN OF INFORMATIE ZOEKEN

A: What time it is Denise?

D: Half past two

A: Very good Denise

A: Thank you Denise

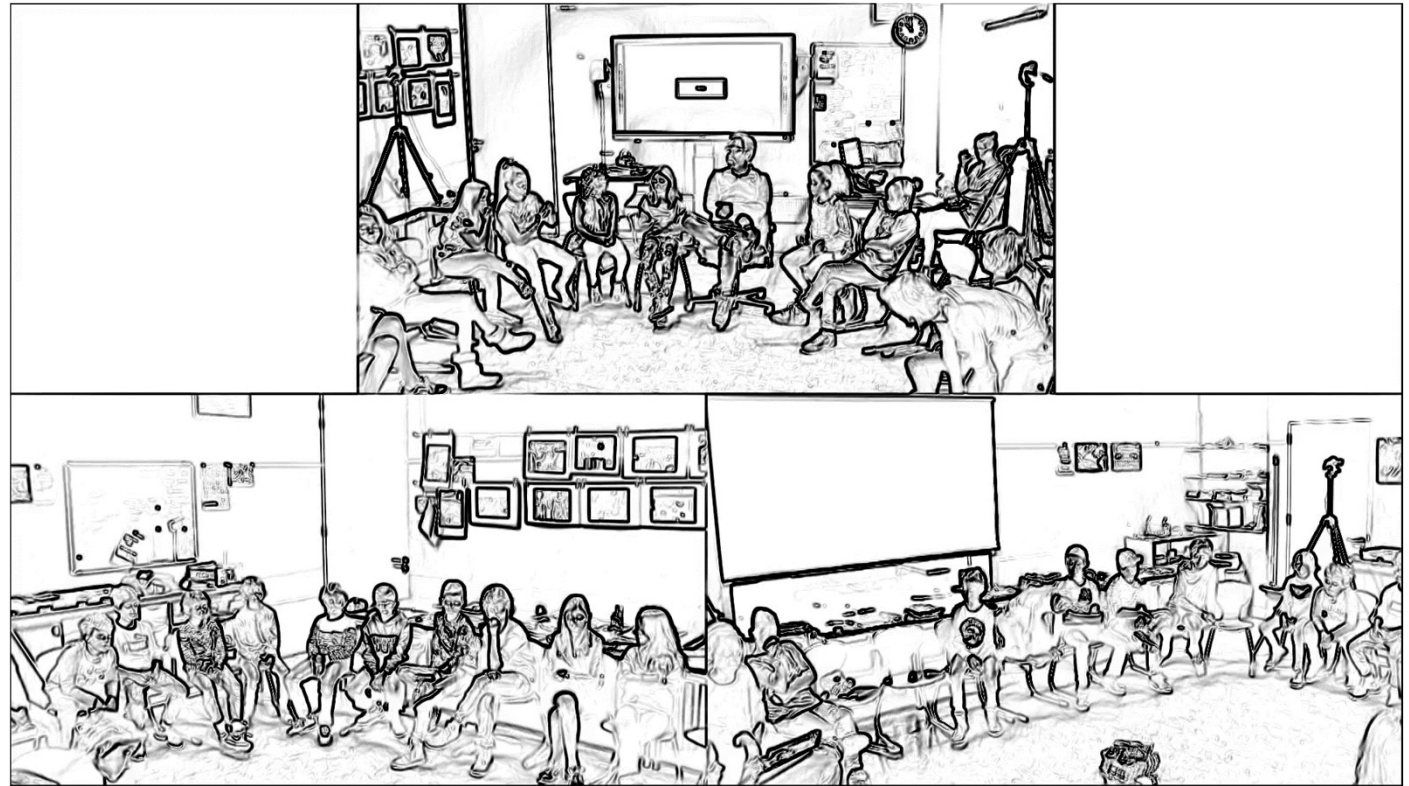
Mehan, 1979

DISCUSSIE IN DE KLAS - PO

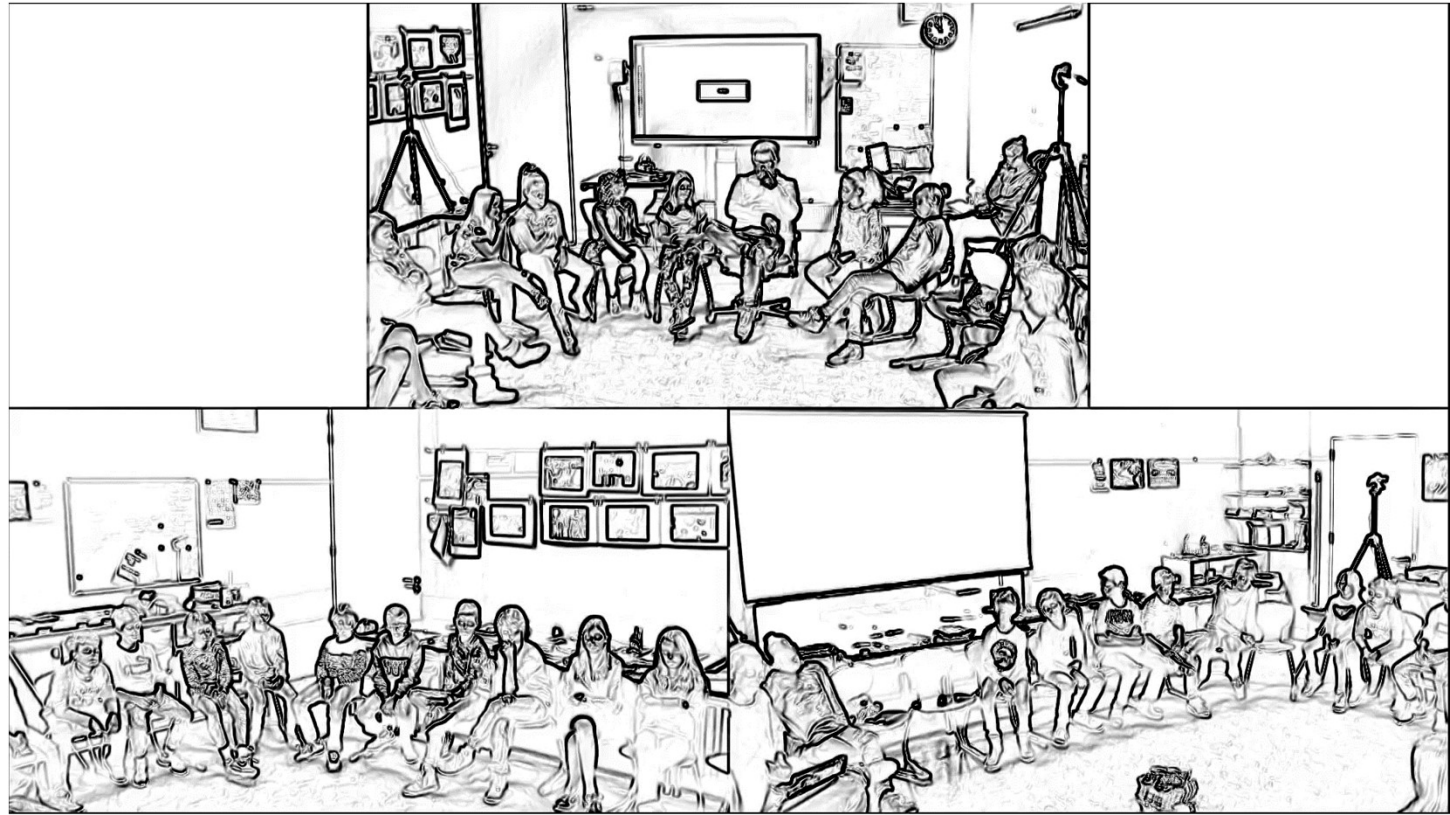

DOORSPELEN

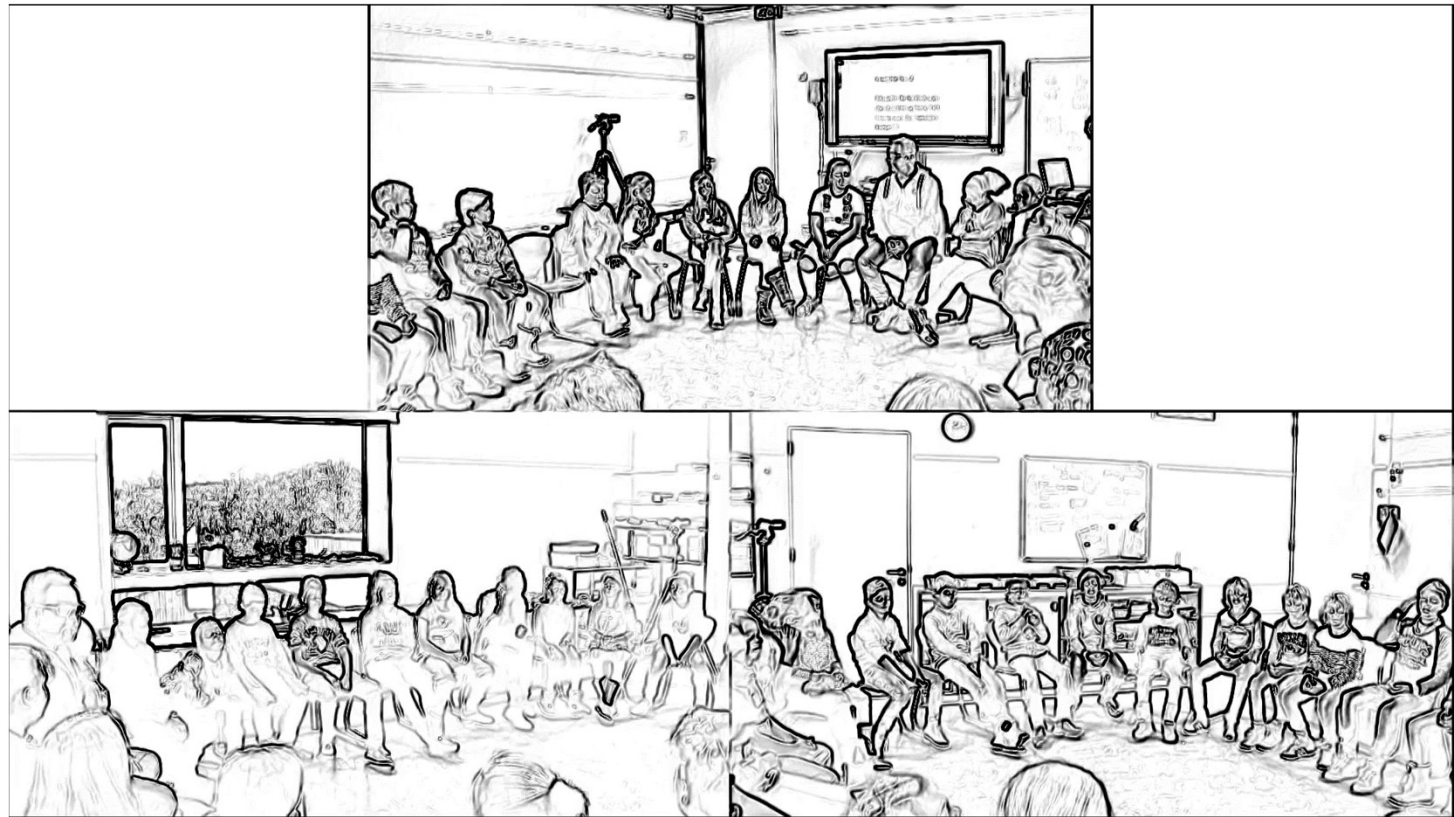
- 7 Lkr: → w:aarom.
 8 (0.4)
 9 Kar: [(vluchten)]
 10 Mir: [ze laat dan] *gewoon ze laat dan gewoon: het hele land
 11. Lkr: *armen over elkaar
 12. Mir: in de +steek.=dat is echt niet goed.
 13. Lkr: +knikt even kort
 14. Lkr: → okee.
 15. *(0.2)
 16. Lkr: *kijkt naar andere leerlingen
 17. Lkr: → +rea%geer.
 18. Lkr: +open handgebaar andere leerlingen
 19. %trekt gebaar terug
 20. Tri: >ja maar *die< koningin die wil zelf ↑ook niet doodgaan.

DOORVRAGEN

1. Lkr: ((voorlezend)) en de koning[†]in (.) die gaat naar engeland.
2. Mir: (dat's) echt stom.
3. (0.6)
4. Lkr: [†]NOU.=ja.
5. *(0.5)
6. Lkr: **kijkt naar Mirjam rechts van hem*
7. Lkr: → w:aarom.
8. (0.4)
9. Kar: [(vluchten)]

DOORVRAGEN EN DOORSPELEN

1. Lkr: PIM die zei eh dus eh: de voordelen was dat het werk wel een
2. beetje lichter werd.
3. PIM: j[ah,
4. Lkr: [wie kan daar eens wat over vertellen.
5. >of je het< daarmee eens bent of niet
6. (1.1)
7. en e::h [(wat anders dan?)
8. LOU: [a- als het snell- het wordt lichter, maar denk ik ook
9. sneller?
10. &(0.6)&
- 11 Lkr: &knikt kort&
- 12 LOU: en dat is voor die baas van die fabriek is het eigenlijk best
- 13 we&l (.) hand&ig. °eh° die verdient er heel veel geld mee.
- 14 Lkr: &knikt met mond open&

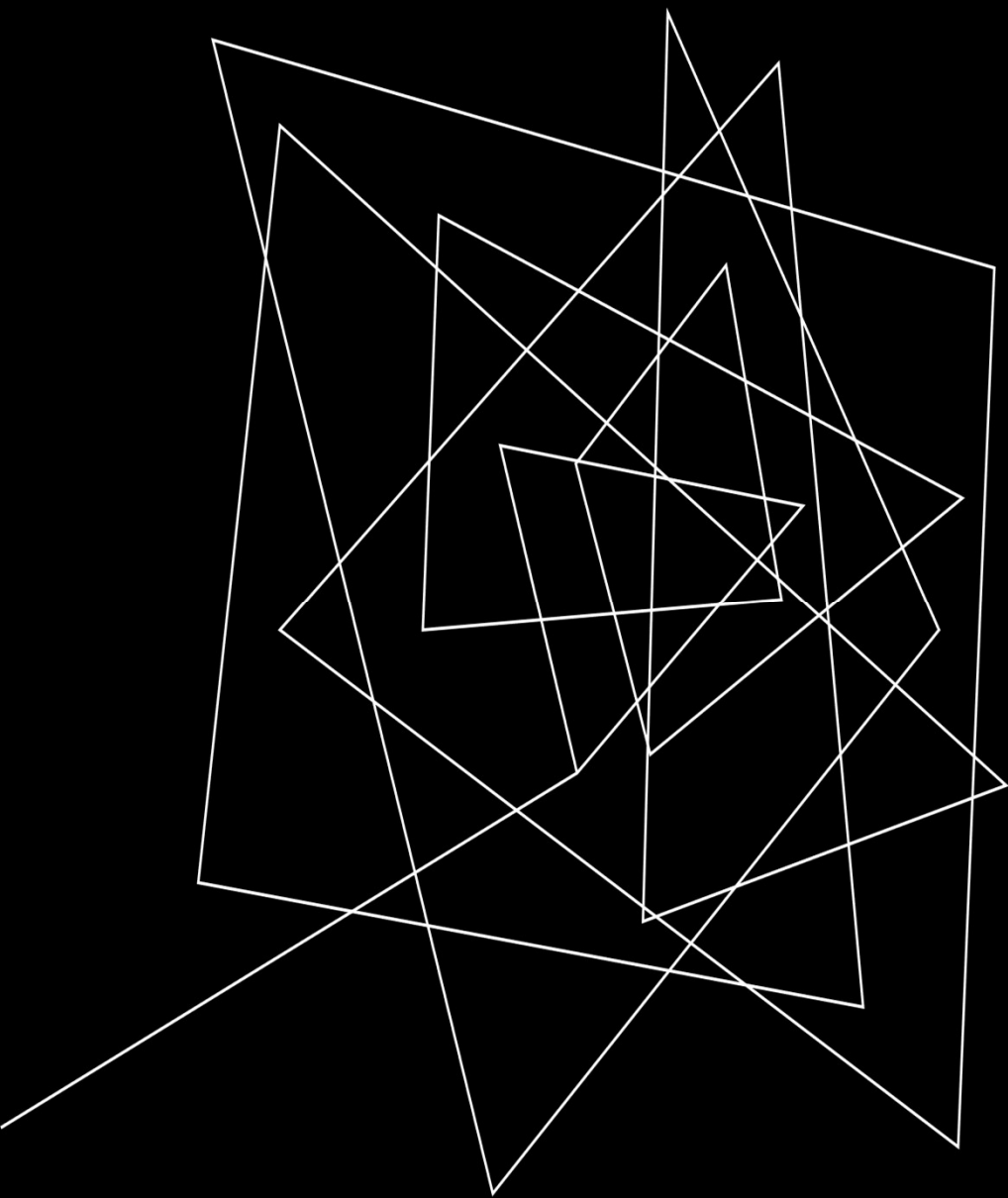
EN SOMS GEWOON HELEMAAL NIKS DOEN

1 Ami: het *ging ook een beetje over fabrie- fa**↑**brieken en
2 Lkr: *neemt slok
3 Ami: zo en de arbeiders en: fabrikante- fabrikanten hoe
4 die leefden en •h dat fabrikanten heel anders
5 &leefden dan arbeiders °()°.=
6 Lkr: &mok naar lippen
7 Mil: =°(en %dat)° mensen inne in de stad naar de
8 Lkr: %beweegt mok, neemt slok
9 Mil: stad gingen om w:erk te zoeken
10 (0.4)
11 Dor: maar ze kregen **↑**toch weinig geld.

CONCLUDEREND

- Oog voor gespreksstructuur discussie in de klas levert op:
 - Inzicht in belang en kenmerken informatiezoekende vragen
 - Meer aandacht voor (belang) leerkrachtreacties
- Zowel leerlingen als leerkracht onbewust bekwaam in herkennen gespreksstructuur

4. AFRONDEND

Doelzin PO:	Doelzin PO:
De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner en context.	De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
Het gaat hierbij om:	Het gaat hierbij om:
- afstemmen op communicatief doel: informeren, amuseren, instrueren of overtuigen, in een herkenbare context; - afstemmen op gesprekspartner: kennis en achtergrond; - afstemmen op context: talig repertoire, toon, intonatie, volume en non-verbale communicatie; - constructief laten verlopen van on- en offline gesprekken met behulp van schrift- en gespreksconventies.	- constructief laten verlopen van gesprekken met behulp van gespreksconventies; - verwoorden van gedachten, inzichten en kennis over concepten, verschijnselen en aanpakken; - vragen om en antwoorden op verzoek om toelichting, verklaring of verificatie; - analyseren van informatie en perspectieven; - beargumenteren en samenvatten van standpunten, opgedane kennis, beslissingen of gekozen aanpak.
Te denken valt aan:	Te denken valt aan:
- afstemmen op gesprekspartner en doorvragen tijdens een interview met bekende(n); - een groepsgesprek waarbij persoonlijke ervaringen uitgewisseld worden; - uitwisselen van leeservaringen rondom gelezen boeken; - maken van afspraken over vorm en inhoud bij het maken van een gezamenlijk werkstuk.	- filosoferen over het gebruik van verschillende talen en taalvariëteiten in verschillende contexten; - bedenken van oplossingen voor een probleem uit een leergebied of het dagelijks leven; - verzinnen van het vervolg van een gezamenlijk gelezen verhaal; - gezamenlijk bepalen van de klassenregels.

CONCLUDEREND

- Kinderen zijn dus heel vaardig in interactie en leren gespreksstructuren van jongs af aan.
- Veel nadruk op leerkrachthandelen (zie bv Vygotsky), maar is dat helpend?
- De structuren worden **samen** vormgegeven.
- Meer onderzoek naar gesprekken tussen kinderen is nodig.

HOE GEORIËNTEERD RAKEN OP STRUCTUREN?

Video-opnames maken:

- Focus op communicatief doel
- Focus op hoe kinderen structuur aanbrengen in gesprek. Transcripten kunnen helpen (Kootstra & Hiddink, 2022)
- Maak onderscheid tussen gesprekscontexten: samenwerking, begeleiding door leerkracht, klassikale leergesprekken

Waar beginnen?

- Bij gesprekken tussen kinderen?
- Of met de leerkracht?
- Gebruik maken van alledaagse gesprekken?

EXPERTISECENTRUM INTERACTIE IN DE DIVERSE KLAS

Expertisecentrum Interactie in de Diverse Klas

Over ons

Onze eigen diversiteit, zoals die zichtbaar wordt de verschillende expertises en achtergronden van onze leden, maakt dat we voor het Expertisecentrum gebruik kunnen maken van een breed scala aan kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden.

Hiermee beantwoorden we vraagstukken over interacties in de klas in samenwerking met de onderwijspraktijk en andere maatschappelijke partners.

Daarnaast zetten we onze expertise over interacties en diversiteit in in het onderwijs dat we zelf verzorgen.

A series of white, overlapping geometric lines and polygons on a black background, located on the left side of the slide.

MET OOG VOOR
GESPREKSSTRUCTUREN,
HEBBEN WE BETER OOG
VOOR HET KIND

university of
 groningen

university of
 applied sciences

BEDANKT

Frans Hiddink

Frans.Hiddink@nhlstenden.com

Myrte Gosen

m.n.gosen@rug.nl